

PRZENOSIĆ (73) *vb impf*

e oraz o jasne.

inf przenosić (14). ◇ *praes 1 sg* przenoszę (7). ◇ *2 sg* przenosisz (2). ◇ *3 sg* przenosi (16). ◇ *1 pl* przenosimy (3). ◇ *2 pl* przenosicie (1). ◇ *3 pl* przenoszą (9). ◇ *praet 2 sg f* -ś przenosiła (1). ◇ *3 sg m* przenosił (1). ◇ *3 pl m pers* przenosili (3). *subst* przenosiły (1). ◇ *con 1 sg m* bych przenosił (2). ◇ *3 sg m* by przenosił (3). *f* by przenosiła (1). *n* przenosiłoby (1). ◇ *3 pl m pers* by przenosili (2). *subst* by przenosiły (1). ◇ *impers praet* przenosz(o)no (1). ◇ *part praet act* przenosząc (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Przemieszczać* [w tym: kogo, co (26)] (32) : *Transfero, Przenofzę/ Przeładzam ná ynŕze mieifcá. Mqcz 124c; Transmoveo, Przenofzę/ Przełtáwiam/ ná ynŕze mieifce przeciągám. Mqcz 235a, 123d; Transduco – Przeprowadzam, przenofzę. Calep 1079a, 1079a.*

A. *Zmiana miejsca odbywa się przez ruch* (24) :

a. *Zabierać z jednego miejsca i umieszczać na drugim* (23) :

przenosić z czego (1): *Potym [biskup] Stołę z rámion [księdza wyświęcanego] przenofząc/ krzyżem ią ná pierśiach fkláda KuczbbKat 245.*

Przen [dokąd] (4) : *iż Apofłofł opifuiąc zacnosć kroleŕtwá Chriŕtuŕowego, do ktorego Bog oćiec przenofi wyrwánych z kroleŕtwá Szátánfkiego/ w tym ią záładza [...] CzechRozm [37]v, 184v.*

Zwrot: »przenosić do nieba« = *kierować myŕli ku sprawom boskim [szyk zmienny]* (2): *WujNT Bbbbbb4; dla tego żeby nie kłádli miłofci ŕwoiey w tych rzeczách przemiiájących/ ále wŕzyłtkie zádze ŕwoie do niebá przenofili. WysKaz 11.*

α. *Niosąc lub wioząc* (9) : *Mqcz 314a; A gdyż przyłzedł do niektorey rzeki: á dla głębokości oney rzeki nie śmiał przenofi oboygá dzieci: ále połofywfzy iedno ná brzegu/ niofl drugie przez wodę. HistRzym 129, 131; Słowo/ Ach/ znáczy naczynie/ ktore mogł przenofić/ ná ktore ogień kłádziono. BudBib I 394b marg.*

przenosić przez co (1): *y ftrzegł łam/ niedopułzczác y łtátku ábo naczynia przenofić przez on koŕcioł/ iáko dom Boży do modlitwy fprawiony PowodPr 53.*

Zwroty: »na [które] miejsce przenofić« (1): *gdy tyłz kámienie zásię/ ná onofz mieifce przenofi ieŕ kazano. SkarŻyw 225.*

»z miejsca na miejsce przenofić« (2): *[łasica] Dzieci teŕ ŕwoie młode zmieftcza na mieftcze przenofi aby gich nienaleziono. FalZioł IV 12c; y kazála ieŕ kámienie niepotrzebne zmieyfca ná mieifce przenofić/ dofyć ciężkie. SkarŻyw 225.*

αα. *O relikwiach* (1) : *Gdy the ciála przenofzono/ ślepy był vzdrowion WujJud 60v.*

ββ. *[O znakach granicznych: przesuwać, przestawiać:*

Zwrot: »przenofi granice«: *Przekłety ktory przenofi gránice [qui attingit terminum] bliźniego fwego. BibRadz Deut 27/17 (Linde).]*

β. *W sposób cudowny* (7) : *Benedykt 9. nie tylko ná teŕ ŕtolicę wfkoczył przez łwe czárnokŕŕŕstwo/ ále teŕ/ z ktorymi iedno chćiał białymi głowám i fpołkował: ony do ŕiebie przenofząc [tj. przez czary] CzechEp 423.*

Zwrot: bibl. »gory przenosić« [w tym: czym (1)] (6): *KromRozm I O4; WujJud 106; Y* choćabych miał prococtwo/ y wiedziałybych wżytkie táiemnice/ y wżytkie náuki: y miałbym wżytkę wiarę/ ták iżbych gory przenosił [ut montes transferam]/ á miłośćibych nie miał: nicem nie iest. *WujNT 1.Cor 13/2, przedm 37, s. 72, 519.*

γ. *Wykonując krok nogą, przekraczając przeszkodę (1)* : Albo snim [koniem] káž przez drzewo iechác/ iellić nogę chromą ciężko przenosi/ znak iest wyplecenia *SienLek 170.*

δ. *W sferze nadprzyrodzonej: brać do nieba (o duszy) (1)* :

Zwrot: »do nieba przenosić« (1): á nieynáczey wywodziłz ná fwobodę duffę moię iakoby ią wziawłsy śpieklá do niebá przenosił. *RejPs 128.*

b. *Skłaniać do zmiany miejsca zamieszkania (1)* :

Zwrot: »przenosić z krainy do krainy« (1): wśpomni łobie ná ony wielkie miłótniki Páńłkie/ w iákim záwždy przesłádowniu á wćifnieniu byli/ iáko ie Pan przenosił s kráiny do kráiny/ iáko *Abráámá/ Iákobá/ Iozephá. RejAp BB6v.*

B. *Zmiana miejsca nie odbywa się przez ruch (3)* :

a. *Na mocy decyzji: zmieniać siedzibę, miejsce dziania się (2)* : y dla niewielkości śpraw *Kołomyślkiégo powiátu/ roki Ziemłkie Kołomyślkié in eodem vigore* przenosiemy do *Háliczá SarnStat 731.*

Zwroty: »przenosić na miejsce [które]« (1): áby wolno Biskupowi Rzymłkiemu śtolicę Piotrowę przenosić ná mieyłce ktoreby mu lię podobáło. *NiemObr 54.*

»stolicę przenosić« (1): *NiemObr 54 cf* »przenosić na miejsce«.

b. *Przez czynność prawną: wpisywać do akt (1)* :

Zwrot: »do akt przenosić« (1): A zapify té *Grodzkié máią łobie do Akt Ziemłkich* przenosić y przewodzić/ ciż łámi którym będą czynioné/ wedle zwyczáiu śtárégo do roku. *SarnStat 1157.*

Szereg: »przenosić i przewodzić« (1): *SarnStat 1157 cf Zwrot.*

2. *Przekazywać, rozpowszechniać (o informacjach) [co] (4)* : *RejZwierc 262; [y bywáią wnienawilći/ nietylko ci/ co táiemnice* przenosiłá: ále y ci co ich ślucháią. *ErazmJęzyk K6v (Linde)].*

przenosić do kogo (3): A ták nie trzebác ná nas áni śzpiegow/ áni zdradziec czo ie morduiemy/ gdy kiedy przenosiłá śpráwy náłze áłbo táiemnice náłze do nieprzyiációł náłzych. *RejZwierc 262v. Cf Zwrot.*

Zwrot: »słowa [czyje] przenosić [do kogo]« = *relacjonować, donosić (2):* Ktemu przedemną zálecali dobroć iego/ á potym łłowá moie ná łtronie przenofili do niego [*verba mea referebant ei*] *BibRadz 2.Esdr 6/19; BudBib 2.Esdr 6/19.*

3. *Zmieniać; transferre Modrz, JanStat [co] (16)* :

a. *Pod względem jakości, istoty rzeczy [w co] (1)* :

Szereg: »przenosić albo przemieniać« (1): ktorzy yáko *S. Yudałz piłłe/ łáłkę páná náłłégo* przenosiłá áłbo przemyenyáją wnyeczyłtołć. *KromRozm I C2v.*

b. *Pod względem podmiotu lub obiektu ustosunkowania: zmieniać zakres obejmowania, stosowania (15)* :

przenosić na kogo (1): áby oni czći Bożey/ y páná Christułowey chwały/ ná ludzi zmárte/ iáko ná Máryą pánnę/ y ná inne nie przenośili. *NiemObr* 121.

Zwrot: »do inego przenosić« (1): Nie chcę Boże chwały thwey do inych przenosić [*timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem Vulg Esth* 13/14]/ Bych opuściwłzy ciebie miał škąd inąd prośić/ Iákiego wśpomozenia á rátkunku śwego *LubPs* hh4v.

a. *W sferze władzy, prawa i innych zjawisk życia społecznego: dawać, powierzać innemu* (13) : *LeovPrzep* F3v; Widziś pychę Antychriřtowlką/ ktory/ y Bogu fię równác/ y Krole zniewolić y kroleřtwá przenosić chćiał *NiemObr* 154.

przenosić do kogo (5): Wiele ich/ ktorzi wywożeniem tych rzeczy y fámi bogáćieią/ y obfitość [*tj. bogactwo*] do poľtronnych ludzi przenořą *ModrzBaz* 34; *PowodPr* 12. *Cf Zwroty*.

przenosić na kogo, na co (5): *NiemObr* 29, 49; A té zapify/ które iednym zwiázkim w łobie wřzytko zámykáią/ nic nie wymuiác/ áni zoľobná mieniác/ ále wřzytko Páńřtvo [= *uprawnienia*] ná oľbę przenořząc/ wřzytko w łobie zámykáią *SarnStat* 52, 1091, 1096.

przenosić przez co [= *na mocy czego*] (1): y wřzytko práwo/ które nam w przerzeczonym Kořćiele/ Biřkupřtwie/ Kápitulę/ którymkolwiek řpóľobem przynaleźáło/ ná przerzeczónęgo Naiáľnieyřźęgo Páná Kázimiěřzá Króľá Polřkięgo/ ięgo potomki dźiedzice Króľe y króľęřtvo Polřkię zupełnie řkládamy/ przenořimy przez ninieyřzy řiřt. *SarnStat* 1096.

W przeciwstawieniu: »odejmować ... przenosić« (1): *ModrzBaz* 22v *cf* »do inszych ziem przenosić«.

Zwroty: »do inszych ziem przenosić« (1): ktorzi áby nápeľnili řádze řwe/ řmieią y lud łupić/ y ćięľzkiemi brzemiony trapić/ y pożytki im odeymować/ á to cźęgo z gruntow ná ktorzych żywą nábyľi/ do inřzych źiem przenosić [*alias in terras transferre*] *ModrzBaz* 22v.

»przenosić od jednego ... do drugiego« (2): gdy [*papieże*] ná koniec y Cęfarřtwá przenořili/ od iedney nácyey do drugiey *SkarJedn* 149; *SkarKaz* 2b.

»przenosić od [kogo] do inego ...« (1): Bo mowi Mędrzec: (Dľa nieřpráwiedľiwořći przenoři P. Bog kroľęřtwá od narodu do inęgo narodu.) *SkarKazSej* 700a.

Szeregi: »przenosić i dawać« (1): y wřzytko práwo/ które nam Miřtrzowi/ y Zakonowi Komendorom náľzym ná Zamkách náľzych/ w mieřćiech/ w miáľteczkách/ Ięźiorách/ Wyřpách/ łowieniu ryb/ áľbo wřiách przynaleźáło áľbo mogľo przynaleźć/ ná przerzeczónęgo Naiáľnieyřźęgo Páná Kázimiěřzá Króľá/ potomki ięgo/ y króľęřtvo Polřkię przenořimy y dáimy [*transferimus et applicamus JanStat* 870]. *SarnStat* 1091.

»skłádać, przenosić« (1): *SarnStat* 1096 *cf* *przenosić przez co*.

4. *Przechodzić górą nad czymś; superferre Cn* (7) :

a. *Z podmiotem nieosobowym [kogo]* (1) : ktore [*działa*] namnieyřźey řzkody w náľzych nievczyniľy/ bo iź niźey leźeli/ tedy ich kule przenořiľy. *StryjKron* 757.

b. *Z podmiotem osobowym* (6) :

[*Zwrot*: »przenosić okiem« = *nie dostrzegać, przeoczać*: Máľo rozľádni vbiegáią fię do mieyřćá: áľe mądry máľo o to dba. Bo v máľo bácźnych by naybliźey řiedźiał/ przenořą okiem: á v bácźnych y w káćie obacźą. *PlutBBud* C (*Linde*).]

Przen (6) :

Zwrot: »przenosić oczyma (a. okiem) [kogo]« = *okazywać lekceważenie, pogardę* [szyk zmienny]
(6): Panći rofkázuie ábyś go miłował iáko siebie łámeo: á ty zápomniawłzy tego/ gárdziłz im/ á
przenosiłz go oczymá łwemi. *RejPos* [219]v; *Wieczny boże/ nie naydziefz pychy w łercu moim/*
Anim ia zwykł przenosić chudłznych okiem łwoim KochPs 194; *KochPieś* 35; *PudłFr* 56, 65; *SzarzRyt*
B3.

5. *Przewyższać, okazywać się większym pod jakimś względem; antecedere, antecellere, anteire, antepellere, antestare, antevenire, eminere, enitere, evincere, excedere, excellere, exsuperare, praecedere, praegredi, praeminere, praestare, praeterire, superare, supercurrere, superminere, supergredi, vincere Cn* [kogo, co] (12) : *RejKup* r5v; *Lecz cnotá wiecznotrwála/ włzytko témi rázy Z myślá wolná przenosi/ włzelkiéy prózna zmázy. GosłCast* 33; [Abowiem to iego [Chrystusa] wełzcie w krolełtwo niebieskie/ przenosi włzytkę myłł/ a włzytki rozumy człowiecze. *RejKat* 34].

przenosić czym [= pod jakim względem] (1): Gdźież oná twa ozdobá? wdźięczna páni moiá/ Piérwłzy twéy kwiát vrody? kędy białość twoiá? Któráś pod łłońcem práwie włzytkié przenosiłá/ Zrázus ták włzytkiégo zbyłá? *GosłCast* 23.

a. *Pod względem rozmiarów, ilości lub ceny (9) :* áczkolwiek liczbá ich [wrogów Dawida] wtelkie [!] zebránie ludzi przenosi. *RejPs* 83v; Abowiem gdyby cztery álbo pięć ran miał opláćáć/ káżdą ránę połowicá Wargieltu/ przenosiłó by tho cáły Wargielt/ tho iest zapłátę człowieká zábitego. *GroicPorz* k4; *GrzepGeom* E3v, E4; Nie pięć li wroblow przedáią zá dwá pieniádzá [...]. Przeto nie boyćie fię/ mnogie wroble przenosićie [praestatis (marg) pluris estis (-)]. *BudNT Luc* 12/7; Co nie ná máłe beneficia/ ále ná te ktoreby pięć łet złotych intraty przenosiły/ rozumieć y łtánowićby fię miáło. *VotSzl* Dv.

przenosić czym [= o ile] (3): iż Figurá ná cztery węgły/ ma káty łwé cztérem kátóm prołtym równé/ ták iż dwiemá kátómá prołtymi przenosi káty Kliná iednégo. *GrzepGeom* E3v, E4 [2 r.].

6. *Niszczyć przez zużywanie, nosić aż do zużycia (1) :* Attero, Nácieram/ vcieram/ przcieram/ przenoszę. *Mącz* 450d.

7. *Wybaczać, odpuszcząć [co] (1) :*

przenosić z kogo (1): Ty gładźiłz niepráwość á przenosiłz grzech z ółtátkow dźiedzictwá twego *KuczbKat* 375.

Zwrot: »przenosić grzech« (1): *KuczbKat* 375; [Ktoryż Bog podobny tobie? ktory odeymuielz niepráwość y przenosiłz grzech [transis peccatum] tych ółtátkow dźiedzictwá twoiego? *Leop* 1575 *Mich* 7/18 (Linde)].

Synonimy: 1. *przekłádać, przesadzáć, przestawiac;* 3. *zmieniac;* b.a. *dawác, poruczac, powierzac;* 5. *przewyszszac;* 7. *darowác, odpuszczac, przebaczac.*

Formacje współrdzenne cf NIEŚĆ.

Cf PRZENOSZĄCY, PRZENOSZENIE, PRZENOSZONY